

OPIS GEOSTANOWISKA

Filip Duszyński

Informacje ogólne

Nr obiektu	147	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	Punkt widokowy koło Wilamowic	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 16.9923°E	Szerokość: 50.679°N
Miejscowość	Wilamowice	
Opis lokalizacji i dostępności:	Proponowane geostanowisko znajduje się ok. 500 m na południowy-wschód od miejscowości Wilamowice, na szczycie niewielkiego Wzgórza. Do Wilamowic należy dotrzeć drogą lokalną prowadzącą na północny-wschód od Starego Henrykowa. Do szczytu opisywanego wzniesienia (253,2 m n.p.m.) można dotrzeć drogą polną, która prowadzi na początku między zabudowaniami. Jest to pierwsza droga, która odchodzi w kierunku wschodnim po wjechaniu do Wilamowic. Przez ok. 200 m wędruje się w obrębie łąki, następnie wschodzi się do małego lasku, by ostatecznie znaleźć się wśród pól uprawnych w szczytowej partii wzniesienia. Ustanowienie w tym miejscu geostanowiska wymagałoby przede wszystkim jego dobrego wyznakowania, którego obecnie brakuje.	
Długość	140 m	
Szerokość	100 m	
Wysokość (n.p.m.)	253,2 m	
Powierzchnia	ok. 1 ha	

Charakterystyka geologiczna geostanowiska

Wiek geologiczny	Prekambr/plejstocen
Litologia	Skały metamorficzne/utwory pylaste
Rodzaj geostanowiska	Punkt widokowy
Geneza i ogólny kontekst geologiczny	Obserwowane na geostanowisku krajobrazy są wynikiem bardzo długiej historii geologicznej tego obszaru. Z jednej strony są to widoczne na wschód wzgórze ostańcowe (takie jak Gromnik), które zbudowane są z paleozoicznych skał a ich współczesna wybitność związana jest z większą odpornością na niszczące procesy zewnętrzne. Z drugiej strony są to rozległe płaskowyże lessowe, które na znacznym obszarze przykryły starszą rzeźbę paleozoiczną. To właśnie w krajobrazie, którego genezę łączymy czasowo z plejstocenem, rozwinęły się takie formy jak wąwozy lub suche doliny denudacyjne. Te drugie możemy obserwować w pobliżu wzniesienia, na którym się znajdujemy.
Opis geomorfologiczny (popularno-naukowy)	Wilamowice to niewielka miejscowość na północ od Starego Henrykowa, której zabudowania ciągną się wzdłuż koryta niewielkiego ciek. Podobnie jak znaczna część obszaru Wzgórze Niemczańsko-Strzelińskich i ten teren przykryty jest przez pylaste skały osadowe z czasów epoki lodowcowej. Jeżeli jednak udamy się około 0,5 km na południowy-wschód od miejscowości, znajdziemy się na wzniesieniu, które jest świadectwem istnienia na tym terenie znacznie starszej rzeźby, przykrytej wspomnianymi już luźnymi utworami z czasów ostatniego zlodowacenia. Omawiany szczyt zbudowany jest z bardzo starych skał metamorficznych wieku prekambryjskiego a widok z niego pozwala na krótką opowieść o długiej historii geologicznej i geomorfologicznej tego obszaru. Patrząc ze szczytu tego bezimiennego wzniesienia na panoramę dookoła widzimy rozległy obszar, który cechuje się falistą rzeźbą terenu. Co jakiś czas urozmaicają ją większe wzniesienia, takie jak znajdujący się na północnym-wschodzie masyw Gromnika. Wzgórze takie zbudowane są najczęściej ze skał metamorficznych lub

	magmowych, których wiek naukowcy oszacowali na wiele setek milionów lat. Jak jednak wytłumaczyć fakt, że na pozostałej części obszaru w podłożu również występują bardzo stare i odporne skały, jednak znajdują się one w znacznie niższej pozycji? Aby to zrozumieć musimy cofnąć się do czasów gorącego i wilgotnego klimatu, jaki panował na tym terenie w paleogenie (65-24 mln lat temu). W takich warunkach, bardzo zbliżonych do dzisiejszej strefy tropikalnej, skały poddane były bardzo intensywnemu wietrzeniu chemicznemu. Woda z rozpuszczonymi w niej agresywnymi chemicznie substancjami dostawała się w głąb skały i powodowała rozpad najmniej odpornych części na pojedyncze ziarna mineralne. W ten sposób powstała gruba warstwa tzw. zwietrzeliny, pod którą znajdowała się nienaruszona lita skała. Po wielu milionach lat zwietrzelina została usunięta a na powierzchni ukazała się rzeźba w nowej konfiguracji. Te skały, które cechują się większą odpornością na niszczące procesy zewnętrzne znalazły się w wyższej pozycji, ponieważ procesy wietrzeniowe nie zdołały jej „strawić”. Fragmenty mniej odporne znalazły się niżej. Powstałe w ten sposób wzgórza nazywamy twardzielcami, ponieważ są one „twardsze”, zbudowane z relatywnie bardziej odpornych skał od tych, które je otaczają. Widoczny z naszego wzniesienia masyw Gromnika jest najbardziej spektakularnym przykładem tego typu formy na omawiany obszarze. Tak stworzona rzeźba w trakcie epoki lodowcowej została przykryta osadami pylastymi, które zostały tutaj przetransportowane z wiatrem. W ten sposób istniejąca wcześniej rzeźba została częściowo zakamuflowana. W obrębie utworów lessowych utworzyły się nowe formy terenu: wąwozy i suche dolinki denudacyjne. Przykłady tych drugich możemy oglądać na wschodnich stokach wzniesienia, na którym się znajdujemy. Formy takie związane są epizodycznie płynącymi ciekami.
Historia badań naukowych	Proponowane geostanowisko nie było dotychczas opisywane w literaturze geomorfologicznej. Tematyka prezentowana w obrębie tego obiektu zawarta jest w kilku pracach, wymienionych poniżej.
Bibliografia (format Lithos)	1. Solarska A., 2010, Geoturystyczny przewodnik geomorfologiczny po Wzgórzach Strzebińskich, niepublikowana praca magisterska wykonana w Zakładzie Geomorfologii Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 1–151. 2. Solarska A., Jary Z., 2010, Geoheritage and Geotourism Potential of the Strzelin Hills (Sudetic Foreland, SW Poland), <i>Geographica Pannonica</i> 14 (4), s. 118-125. 3. Solarska A., 2012, Geoturystyczne walory geomorfologiczne Wzgórz Strzebińskich, [w:] R. Tarka i K. Moskwa (red.), <i>Walory przyrody nieożywionej Wzgórz Niemczańsko-Strzebińskich</i>, s. 13-19. 4. Migoń P., 2005, Regiony fizycznogeograficzne, [w:] J. Fabiszewski (red.), <i>Przyroda Dolnego Śląska</i>, Polska Akademia Nauk Oddział we Wrocławiu, s. 19-37. 5. Migoń P., 2005, Rozwój rzeźby terenu, [w:] J. Fabiszewski (red.), <i>Przyroda Dolnego Śląska</i>, Polska Akademia Nauk Oddział we Wrocławiu, s. 135-170.
Uwagi	
Streszczenie językiem nietechnicznym (do zamieszczenia na stronie internetowej i telefonie komórkowym -ok. 1200 znaków)	Patrząc ze szczytu bezimiennego wzniesienia górującego nad Wilamowicami na panoramę dookoła widzimy rozległy obszar, który cechuje się falistą rzeźbą, co jakiś czas urozmaicaną wyższymi wzniesieniami. Wzgórza takie zbudowane są najczęściej ze skał metamorficznych lub magmowych, których wiek naukowcy oszacowali na wiele setek milionów lat. Jak wytłumaczyć fakt, że choć na pozostałej części omawianego obszaru w podłożu również występują bardzo stare i odporne skały, to nie tworzą one tak wysoko wyniesionego terenu? Aby to zrozumieć musimy cofnąć się do czasów gorącego i wilgotnego klimatu, jaki panował na tym obszarze w paleogenie. Skały były wówczas poddane bardzo intensywnemu wietrzeniu chemicznemu. Woda z rozpuszczonymi w niej substancjami chemicznymi dostawała się w głąb skały i powodowała rozpad najmniej odpornych części. W ten sposób powstała gruba warstwa zwietrzeliny, pod którą znajdowała się nienaruszona lita

	skała. Po wielu milionach lat zwierzelina została usunięta a na powierzchni ukazała się rzeźba w nowej konfiguracji. Te skały, które cechują się większą odpornością na niszczące procesy zewnętrzne znalazły się w wyższej pozycji, ponieważ procesy wietrzeniowe nie zdołały jej „strawić”. One tworzą widoczne dzisiaj wzgórza. W trakcie epoki lodowcowej rzeźba została przykryta osadami pylastymi. W obrębie utworów lessowych utworzyły się nowe formy terenu: wąwozy i suche dolinki denudacyjne. Przykłady tych drugich możemy oglądać na wschodnich stokach wzniesienia, na którym się znajdujemy. Formy takie są wynikiem działalności okresowo płynących wód.

Wykorzystanie obiektu

Wykorzystanie obiektu do celów edukacyjnych (czego można nauczyć w geostanowisku, m.in. proces, zjawisko, minerały, skały również zagadnienia z ekologii)	Pomimo faktu, że obiekt sam w sobie nie jest interesujący z punktu widzenia geoturystyki, możliwe jest ujrzenie z jego szczytu kapitalnych krajobrazów, które w najwyższej mierze predysponują to miejsce do ustanowienia w jego obrębie geostanowiska. Umieszczenie na szczycie omawianego wzniesienia tablicy geoturystycznej wraz z panoramą, na której opisane zostaną wszystkie widoczne szczyty, może być szczególnie cenne z dydaktycznego punktu widzenia. Na tablicy będzie można przedstawić informacje dotyczące wieku i historii geologicznej tego obszaru, omówić rozwój rzeźby terenu na przestrzeni milionów lat, a także opisać przemiany tego krajobrazu w plejstocenie. W nawiązaniu do tego ostatniego koniecznym będzie wyjaśnienie rozwoju form typu suchych dolinek denudacyjnych w skałach lessowych.
Zagrożenia dla bezpieczeństwa osób odwiedzających geostanowisko	Stanowisko nie stwarza jakiegokolwiek zagrożenia dla odwiedzających je osób.
Infrastruktura turystyczna w okolicy geostanowiska	W pobliżu stanowiska wyraźnie brakuje infrastruktury turystycznej. Chociaż omawiane wzniesienie przedstawiane jest na mapie jako punkt widokowy, szczególnie utrudnione jest nawet do niego dotarcie. W przypadku decyzji o utworzeniu tam geostanowiska konieczne jest wykonanie prac znakarskich.
Wykorzystanie i zastosowanie skały oraz związane z nią aspekty kulturowe i historyczne	Po drodze z Wilamowic do punktu obserwacyjnego, w obrębie wzniesienia, znajduje się wyraźne zagłębienie, zapewne antropogenicznej genezy. Prawdopodobnie wydobywano tam skały metamorficzne – granitognejsy.

Waloryzacja geostanowiska

Ekspozycja	Dobrze wyeksponowany	X	Wymagający przygotowania	
Ocena Atrakcyjności Turystycznej [0-10]	Dostępność [0-4]		2	
	Stopień zachowania [0-4]		4	
	Wartości poza geologiczne [0-2]		1	
Ocena Atrakcyjności Dydaktycznej [0-10]	2			
Ocena Atrakcyjności Naukowej [0-10]	2			

Dokumentacja graficzna

Ryc. 1.

Ryc. 2.

Ryc. 3.

Ryc. 4.

Ryc. 5.

Ryc. 6.

Ryc. 7.